

METHODOLOGY FOR REINFORCING KNOWLEDGE THROUGH EDUCATIONAL GAMES

Djoldasbaeva Nabira Dauletbaevna

Teacher of State Preschool Educational Institution No. 36 of General

Type in Nukus city

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16990821>

ARTICLE INFO

Received: 23rd August 2025

Accepted: 28th August 2025

Online: 29th August 2025

KEYWORDS

Didactic game, methodology, knowledge consolidation, learning process, motivation, creativity, interactive learning.

ABSTRACT

This article provides an in-depth analysis of the methodology of consolidating knowledge through didactic games. The types, functions, and areas of application of didactic games are examined, with particular attention to their effectiveness in the learning process. The study includes a table explaining the methodological significance of didactic games, as well as practical examples of their implementation across different school subjects. The results demonstrate that didactic games play an essential role in increasing students' activity, reinforcing knowledge, and enhancing motivation in the educational process.

DIDAKTIK O'YINLAR ORQALI BILIMLARNI MUSTAHKAMLASH METODIKASI

Djoldasbaeva Nabira Dauletbaevna

Nukus shahri 36-sonli umumiy turdagi davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16990821>

ARTICLE INFO

Received: 23rd August 2025

Accepted: 28th August 2025

Online: 29th August 2025

KEYWORDS

Didaktik o'yin, metodika, bilimlarni mustahkamlash, o'quv jarayoni, motivatsiya, ijodkorlik, interfaol ta'lim.

ABSTRACT

Ushbu maqolada didaktik o'yinlar orqali bilimlarni mustahkamlash metodikasi chuqur tahlil qilingan. Didaktik o'yinlarning turlari, vazifalari va qo'llanish sohalari ilmiy asosda yoritilib, ularning o'quv jarayonidagi samaradorligi misollar yordamida ko'rsatib berilgan. Shuningdek, maqolada jadval asosida didaktik o'yinlarning metodik ahamiyati izohlangan hamda turli fanlarda qo'llashga oid amaliy misollar keltirilgan. Natijada, didaktik o'yinlarning o'quvchilarning faolligini oshirish, bilimlarni mustahkamlash va motivatsiyani kuchaytirishdagi o'rni ochib berilgan.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida bilimlarni puxta o'zlashtirish va mustahkamlash eng muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki dars jarayonida faqat nazariy bilim berish yetarli emas, balki uni amaliyotda qo'llash ko'nikmasini ham shakllantirish lozim. Shu maqsadda o'qituvchilar turli metodlardan foydalanadilar. Ular orasida didaktik o'yinlar alohida o'rin tutadi. Zero, o'yin faoliyati inson tabiatiga eng yaqin, eng qiziqarli va samarali shakllardan biri sifatida o'quvchilarni darsga faol jalb etadi.

Birinchi navbatda, didaktik o'yinlarning mohiyatiga to'xtalish lozim. Oddiy o'yinlar ko'proq hordiq chiqarish yoki vaqtni mazmunli o'tkazishga xizmat qilsa, didaktik o'yinlar aniq

ta'limiy vazifaga yo'naltirilgan bo'ladi. Ular o'quvchilarda bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, mavjud bilimlarni esa mustahkamlashga yordam beradi. Shu bilan birga, o'yin jarayoni tafakkur, diqqat, xotira va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi [7].

Didaktik o'yinlarning ahamiyati, avvalo, ularning o'quvchini faol ishtirokchi sifatida dars jarayoniga jalb etishida ko'rinadi. Bunday sharoitda o'quvchi bilimni tayyor holda qabul qilmaydi, balki uni o'zi izlab topadi, mustaqil fikr yuritadi va muammoni hal qilishga urinadi. Shuningdek, o'yinlar dars jarayonida monotoniya va zerikishni kamaytiradi, o'quvchilar orasida raqobat ruhini kuchaytiradi va motivatsiyani oshiradi [1, 163-165].

Ta'lim jarayonida qo'llanadigan didaktik o'yinlar turli shakl va ko'rinishga ega. Ularning ayrimlari quyidagi jadvalda keltirilgan:

1-jadval. Didaktik o'yinlarning turlari va vazifalari

O'yin turi	Metodik vazifasi	Qo'llanish sohasi
So'z o'yinlari	Lug'at boyligini kengaytirish, nutqni rivojlantirish	Ona tili, adabiyot, xorijiy tillar
Mantiqiy o'yinlar	Tafakkurni kengaytirish, muammoli vazifalarni yechish	Matematika, fizika, informatika
Rol o'yinlari	Ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish, muloqot madaniyati	Tarix, huquq, ona tili, chet tili
Harakatli o'yinlar	Diqqatni jamlash, jismoniy faollikni oshirish	Boshlang'ich ta'lim, jismoniy tarbiya
Didaktik stol o'yinlari	Mustahkamlash, qayta ishlash, o'zaro raqobatni rivojlantirish	Boshlang'ich va o'rta ta'lim fanlari
Raqamli o'yinlar	Tezkor fikrlashni rivojlantirish, yangi bilimlarni vizuallashtirish	Informatika, tabiiy fanlar, xorijiy tillar
Interaktiv viktorinalar	Bilimlarni sinash va mustahkamlash	Barcha fanlarda

Yuqoridagi jadvaldan ko'rinib turibdiki, didaktik o'yinlarning har bir turi o'zining metodik vazifasi va qo'llanish sohasi bilan ajralib turadi. Masalan, so'z o'yinlari til va nutqni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega bo'lsa, mantiqiy o'yinlar matematik tafakkurni kuchaytiradi. Rol o'yinlari esa o'quvchilarning ijtimoiy muhitda muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, harakatli o'yinlar boshlang'ich sinflarda diqqatni jamlash va jismoniy faollikni oshirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, didaktik stol o'yinlari o'quvchilar o'rtasida sog'lom raqobatni shakllantiradi va bilimlarni qayta ishlash imkonini beradi. Raqamli o'yinlar esa zamonaviy ta'limning ajralmas qismi bo'lib, axborot texnologiyalaridan foydalanishni o'rgatadi. Interaktiv viktorinalar esa barcha fanlarda bilimlarni sinash va mustahkamlashning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi.

Didaktik o'yinlarning samaradorligini yanada aniqroq ko'rsatish uchun ularning turli fanlarda qanday qo'llanishiga misollar keltiramiz.

1. Ona tili fanida – “Zanjirli so'z” o'yini

- O'quvchilar navbat bilan oldingi so'zning oxirgi harfiga boshlanadigan yangi so'z aytishlari kerak. Masalan: "Kitob – bola – ayiq – qalam – maktab" va hokazo.

- Bu o'yin lug'at boyligini oshirish, tezkor fikrlash va nutqni rivojlantirishga xizmat qiladi.

2. **Matematika fanida – "Kim tez?" o'yini**

- O'qituvchi doskaga tezkor misollar yozadi (masalan: $45+37$, $128-46$, 7×9). O'quvchilar guruh bo'lib yoki yakka tartibda javob berishga shoshiladi.

- Bu o'yin hisoblash tezligini oshirish, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish va raqobat muhitini yaratishga yordam beradi.

3. **Tarix fanida – "Tarixiy rollar" o'yini**

- O'quvchilar mashhur tarixiy shaxslar rolini ijro etib, ularning qarashlarini yoki qarorlarini himoya qilishadi. Masalan, Amir Temur, Alisher Navoiy yoki boshqa tarixiy arboblarning sifatida chiqish qilish.

- Bu o'yin muloqot madaniyatini, tarixiy bilimlarni chuqur o'zlashtirishni va ijodkorlikni rivojlantiradi.

4. **Ingliz tili fanida – "Kim ko'proq gap tuzadi?" o'yini**

- O'qituvchi berilgan so'zlardan foydalanib gaplar tuzishni topshiradi. Masalan, "school, friend, book, play, tomorrow" so'zlaridan iloji boricha ko'proq gap tuzish kerak.

- Bu o'yin grammatik ko'nikmalarni mustahkamlaydi, lug'at boyligini kengaytiradi va og'zaki nutqni faollashtiradi.

5. **Boshlang'ich ta'limda – "Ranglarni top" o'yini**

- O'qituvchi rang-barang kartochkalarni ko'rsatadi, o'quvchilar esa ularning nomini aytishi yoki shu rangdagi buyumni tezda ko'rsatishi kerak.

- Bu o'yin kichik yoshdagi bolalarda e'tiborni jamlash, xotirani rivojlantirish va tezkor fikrlashni shakllantiradi.

6. **Informatika fanida – "Kod top" o'yini**

- O'qituvchi sodda kod parchalarini yoki algoritmlarni berib, o'quvchilardan uning natijasini aniqlashni so'raydi. Masalan: $\text{print}(5+7*2)$ – natija 19 bo'lishi kerak.

- Bu o'yin algoritmik tafakkurni rivojlantiradi, dasturlash ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Shunday qilib, didaktik o'yinlar turli fanlarda samarali qo'llanilishi mumkin va ular o'quvchilarning bilimlarini nafaqat takrorlash, balki mustahkamlash va amaliyotga tatbiq etish imkoniyatini beradi. Amaliy misollar shuni ko'rsatadiki, o'yinlar darsni qiziqarli qiladi, motivatsiyani kuchaytiradi va o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida ta'lim jarayoniga jalb etadi.

Didaktik o'yinlarning afzalliklari ko'p bo'lsa-da, ayrim cheklavlari ham mavjud. Ularning eng katta afzalligi – bilimlarni qiziqarli shaklda mustahkamlash, o'quvchilarni faollashtirish va ijodiy fikrlashni rivojlantirishdir. Biroq noto'g'ri tashkil etilgan o'yin o'quvchilarni chalg'itishi yoki asosiy maqsadni yo'qqa chiqarishi mumkin. Shuning uchun o'qituvchi o'yin jarayonini puxta rejalashtirishi, uni dars mazmuni bilan bog'lashi va o'quvchilarning yosh hamda psixologik xususiyatlarini hisobga olishi zarur.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, didaktik o'yinlar ta'lim jarayonida bilimlarni mustahkamlashning samarali metodidir. Ular darsni jonlantiradi, o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida jarayonga jalb qiladi va bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, har bir o'yin turi o'zining alohida metodik vazifasiga ega va u turli fanlarda qo'llanilishi mumkin. Shuning uchun o'qituvchilar didaktik o'yinlarni to'g'ri tanlab, metodik

jihatdan o'rinli qo'llagan taqdirda, bilimlarni mustahkamlash jarayoni yanada samarali va qiziqarli bo'ladi.

References:

1. Bozarov, D., & Uralova, R. (2025). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA DIDAKTIK O 'YINLAR ORQALI MATEMATIKA FANINI O 'QITISHNING USULLARI. Журнал академических исследований нового Узбекистана, 2(6), 163-165.
2. Bodrova, E., & Leong, D. (2024). Tools of the mind: The Vygotskian approach to early childhood education. Routledge.
3. Bruner, J. S. (1997). The culture of education. In The culture of education. Harvard university press.
4. Piaget, J. (2013). Play, dreams and imitation in childhood. Routledge.
5. Prensky, M. (2003). Digital game-based learning. Computers in entertainment (CIE), 1(1), 21-21.
6. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes (Vol. 86). Harvard university press.
7. Туленова, К. Ж. (2022). Соотношение национальных и общечеловеческих ценностей в процессе формирования личности.